

Boşaltım Sistemi

Böbrek

Üreter

Mesane

Üretra

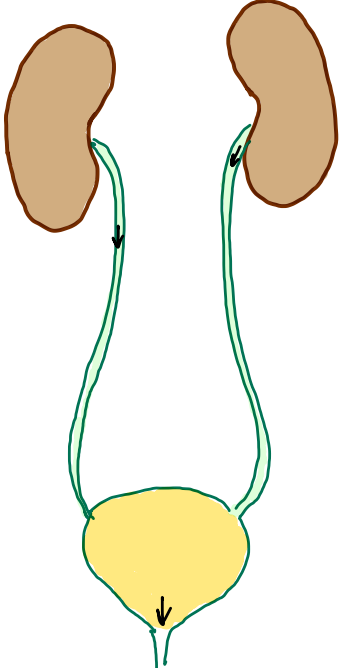
Yardımcı organlar

Karaciğer

Akciğer

Deri

Sağ
böbrek

Sol
böbrek

Deri: Terleme ile su, tuz, çok az üre vb. dışarı atılır.

Akciğer: Karbondioksit ve su buharı vücut dışına atılır.

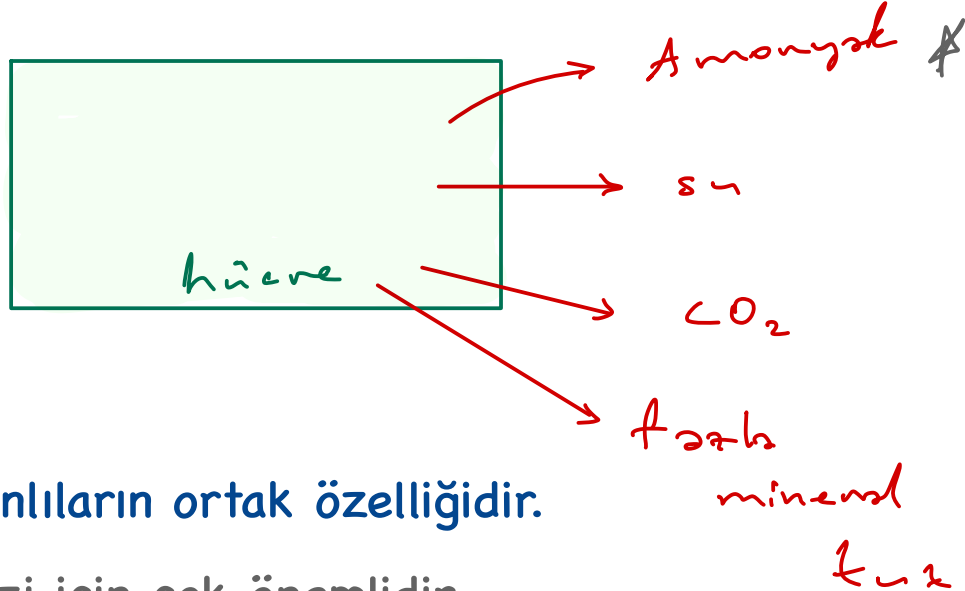
Karaciğer: Amonyagi üreye dönüştürür,
Safra sıvısı üretir.

Boşaltım:

Hücrede oluşan atıkların uzaklaştırılmasıdır.

NH_3 , H_2O , CO_2 ... vb.

Boşaltım, canlıların ortak özelliğidir.

*Homeostazi için çok önemlidir.

Alt ana TD

Aort AD

Sağ
böbrek

Böbrek Atardamarı

Sol
böbrek

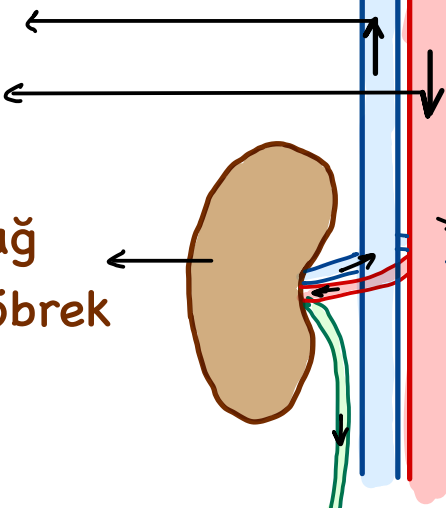
Böbrek Toplardamarı

Üreter

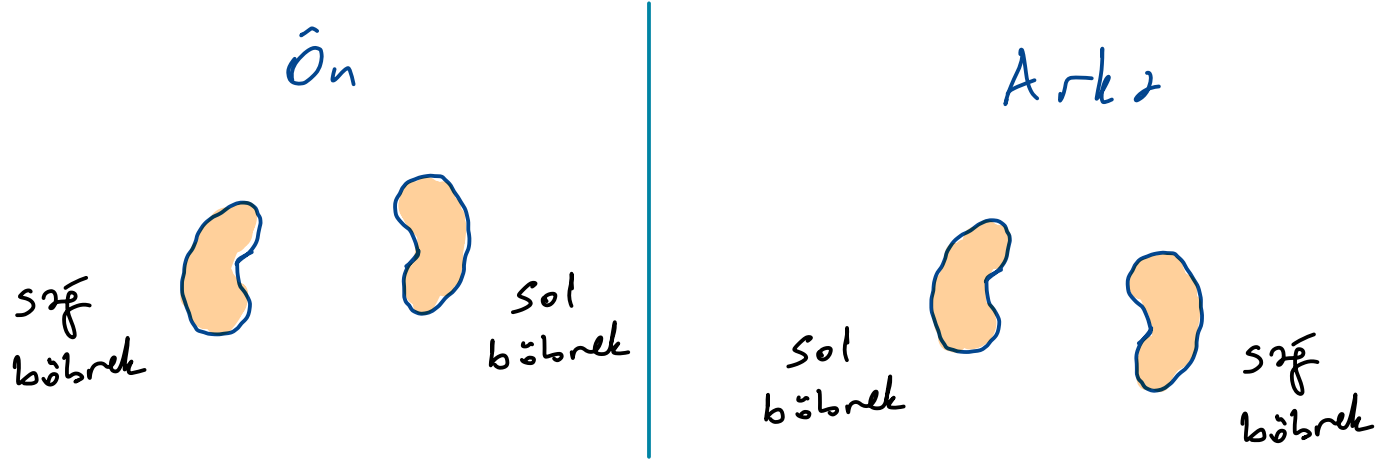
İdrar kesesi
(Mesane)

*200 kas
300-400 ml.*

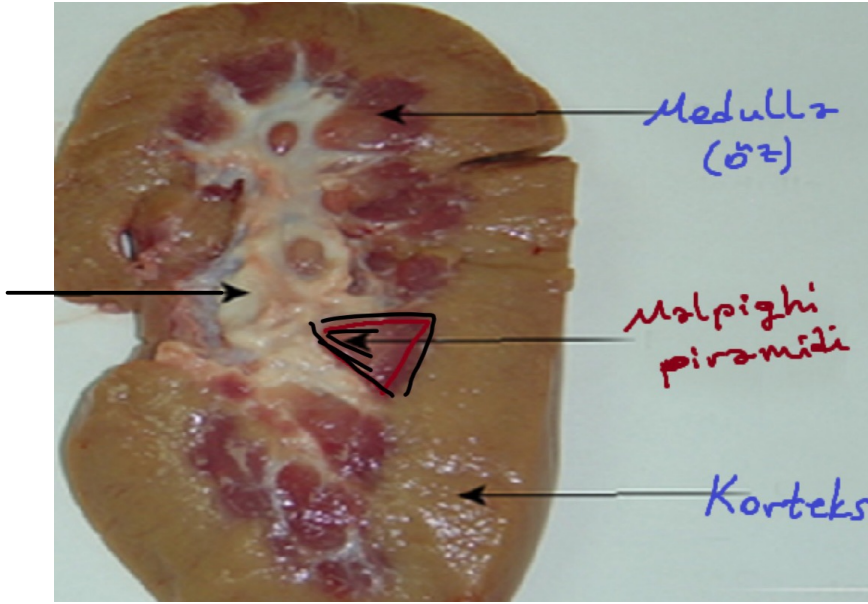
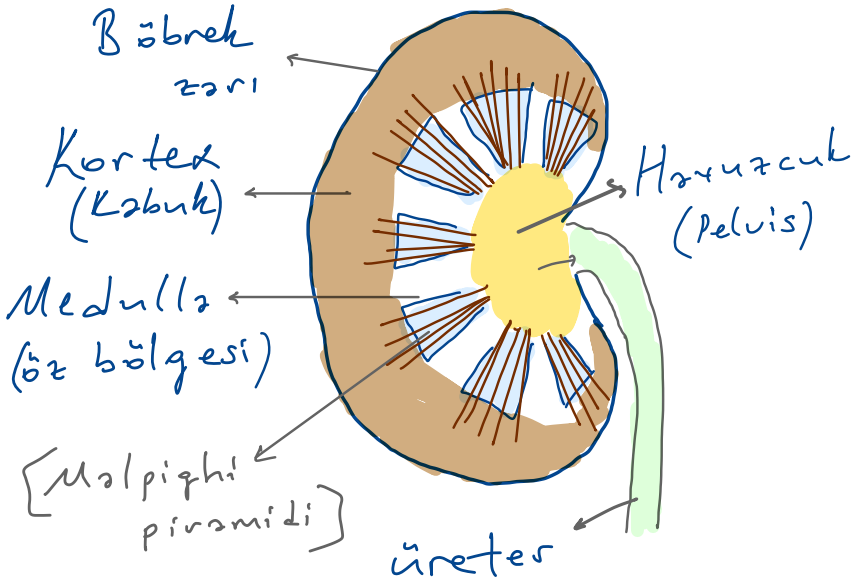
Üretra

Ek bilgi:

Sol böbrek birazcık daha yukarıdadır.

Havuzcuk

Korteks

Medulla (öz)

① Böbrek

② Üreter

Prostat

④ Üretra

③ İdrar torbası (mesane)

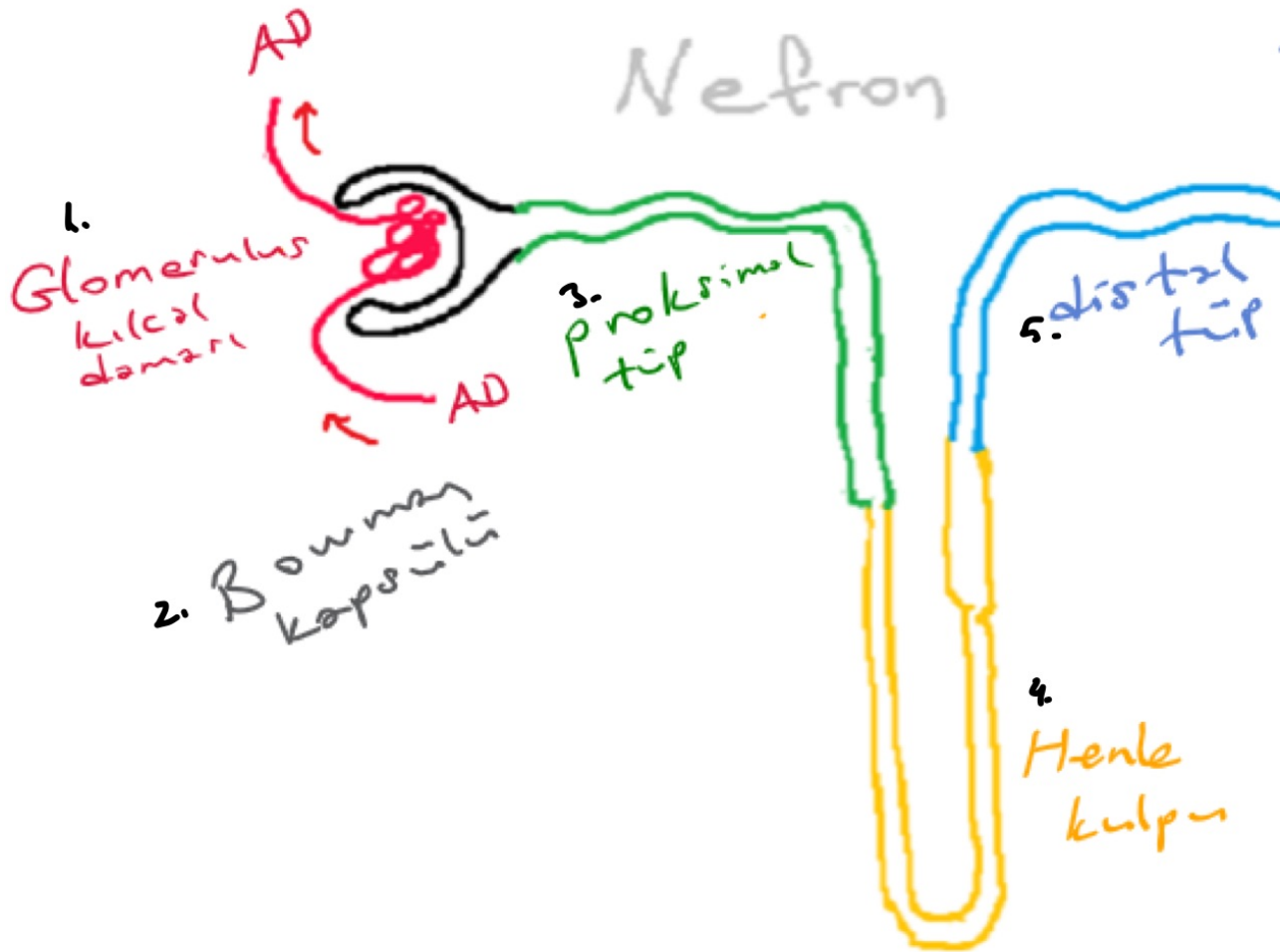
* Üretra erkeklerde;
→ hem sperm
→ hem de idrarı
dışarı atar.

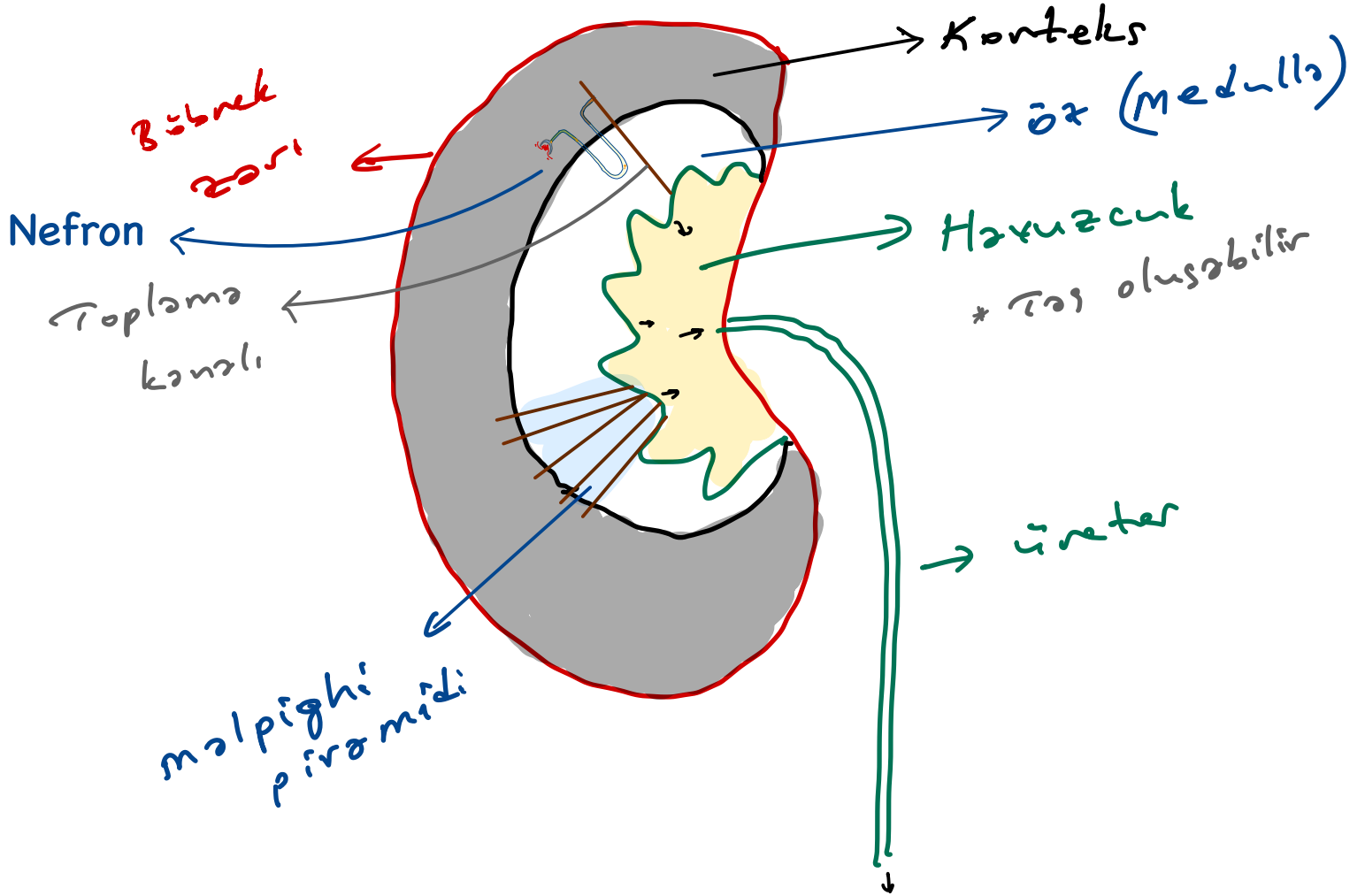
* Üretra bayanlarda;
sadece idrarı
dışarı atar.

* Prostat sadece
erkeklerde bulunur

Havuzcuk, üreter, idrar torbası ve üretradaki sıvı içeriği aynıdır.

Neiron

Neftlon:

*

Glomerülüs
kılcal damarı

⇒ * iki AD arasında
* Kan basıncı
yüksek ve sabittir.

Korteks

medulla (öz)

Bowman
Kapsülü

proksimal
tüp

asğı
inen
kol

Henle
kulpu

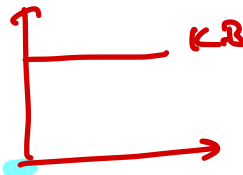
distal
tüp

yükse
siken
kol

Toplam
kanalı

Hücre

Hücre

* Her bir böbrekte 1 milyon kadar nefron var.

* Nefronun görevi:

→ ① Süzülme
(Glomerulus → Bowman)

→ ② Geri emilim
(Nefron → Kılcal)

→ ③ Salgılama
(Kılcal → Nefron)

*Böbreklere gelen kanın süzülmesi (Filtrasyon)

*Süzülme ile kandan ayrılan ama vücut için gerekli olan maddelerin geri emilmesi.

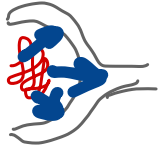
Gereksiz veya zararlı maddelerin kandan, nefron kanalına verilerek atılması (Sekresyon)

* Nefron; süzülme, geri emilim ve salgılama olayları ile idrarı oluşturur.

① Süzülme :

* Glomerülüs ile Bowman kapsülü arasında gerçekleşir.

(malpighi cisimciği)

* Su, mineraller, glikoz, aminoasit, üre, amonyak, kreatinin, HCO_3 (bikarbonat) vitamin, H_2O vb. geçer.

* Kan basıncı etkisi ile gerçekleşir.

→ KB artar ise süzülme artar, idrar artar.

→ ATP harcanmaz. (difüzyon ve osmoz)

→ Kanın sıvı kısmı geçer. (Büyükler hariç)

Kan hücreleri, kan proteinleri yok.

Glomerulus

Glomerulus kılcalları:

- * iki atardamar arasında bulunur.
- * Kan basıncı yüksek ve sabittir.
- * Sadece süzülme gerçekleşir, geri emilim gerçekleşmez.

Glomerulus kılcallarındaki kan basıncı, süzülmeyi artırır.

Glomerulus kılcallarındaki hidrostatik basınç, süzülmeyi artırır.

Glomerulus kılcallarındaki ozmotik basınç, süzülmeyi azaltır.

Bowman kapsülü içindeki hidrostatik basınç, süzülmeyi azaltır.

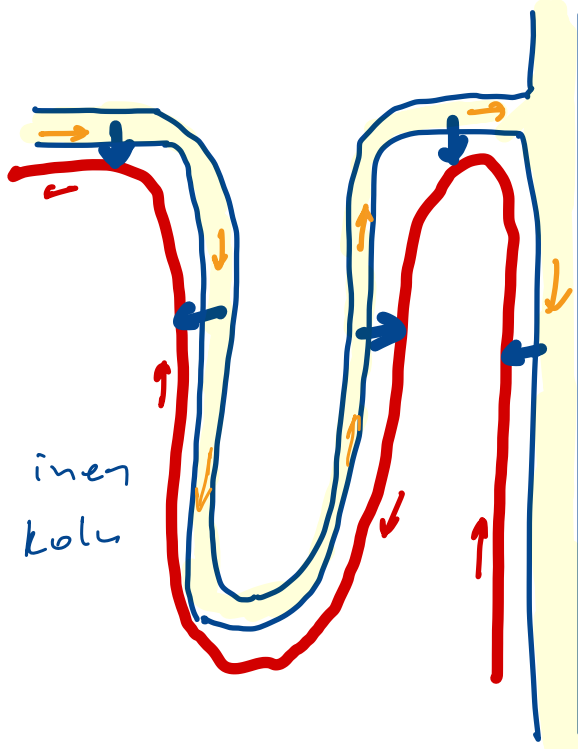
* Kan basıncı arttıkça süzülme artar.

* Kan basıncı arttıkça idrar artar.

* Kış mevsiminde idrar miktarı artar

② Geri emilim

Neftren kanulundan, kılcal damarlara doğru gerskleşen madde taşınma olayıdır.

Henle kulpunun inen kolu

* Difüzyon, osmoz, aktif taşıma ile gerskleşir.

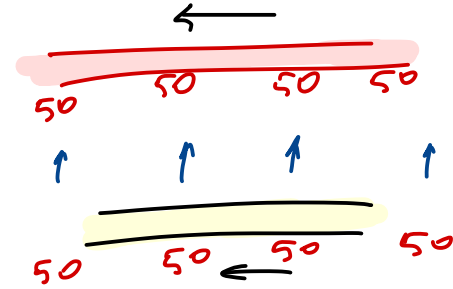
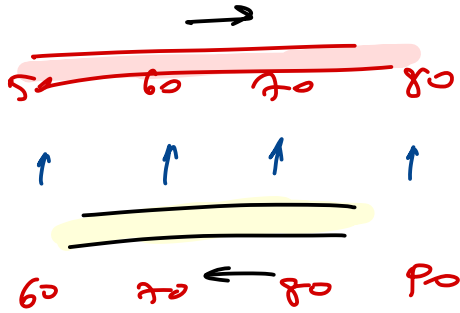
* Su, mineraller, glikoz, aminoasit, vitamin, iyon, ... vb. emilir.
* Kreatin geri emilmez.

Ters akım prensibi ile aktif difüzyon gerskleşir
(neftren ile kılcaldaki akıntının ters olması)

Ek bilgi:

Ters akım prensibi ile gerçekleşen difüzyon

* Normal difüzyonun göre daha verimli (fazla) madde geçişi sağlanmış olur.

Proksimal tüpte geri emilim:

- ⊙ Glikoz, aminoasit, ... vb. besinlerin %100 emilir.
  - Önce kolaylaştırılmış difüzyon sonra aktif taşıma yapılır.
- * Proksimal tüpte emilim en fazla gerçekleşir.
- * " tüp hücrelerinde mikrovillus bulunur.
  - Proksimal tüpte emilim yüzeysel fazladır.
- * Sol fazla aktif taşıma yapar.
  - Mitokondri sayısı fazladır.
- * Na^+ emilimi de fazladır. (K. difüzyon ve aktif taşıma)
- * 5γ , osmoz ile emilir.

Henle kulpunun inen kolunda geri emilim:

* Suyun osmozunu gerçekleştirir.
Sadece su emilimi var.

(Henle kulpunun inen kolunda)

Henle kulpunun çıkan kolunda geri emilim:

* Suyun geri emilimi yok ⊗

(Henle kulpunun çıkan kolunda)

Suyun geri emiliminin olmadığı tek yerdir.

* H₂O emilimi gerçekleştirir. (Önce kolaylaştırılmış difüzyon daha sonra aktif taşıma ile)

Distal tüpte geri emilim:

* Na^+ (H_2O , Cl^-), diğer mineraller vb. emilimi devam eder.

* Suyun geri emilimi devam eder.

* Üre nin emilimi yok ⊗ (Distal tüpte)

→ Distal tüpte üre yoğunluğu artar.

* ADH etkisi ile suyun geri emilimi artar.

* Aldosteron etkisi ile Na^+ Cl^- emilimi artar.

Toplama kanalında geri emilim:

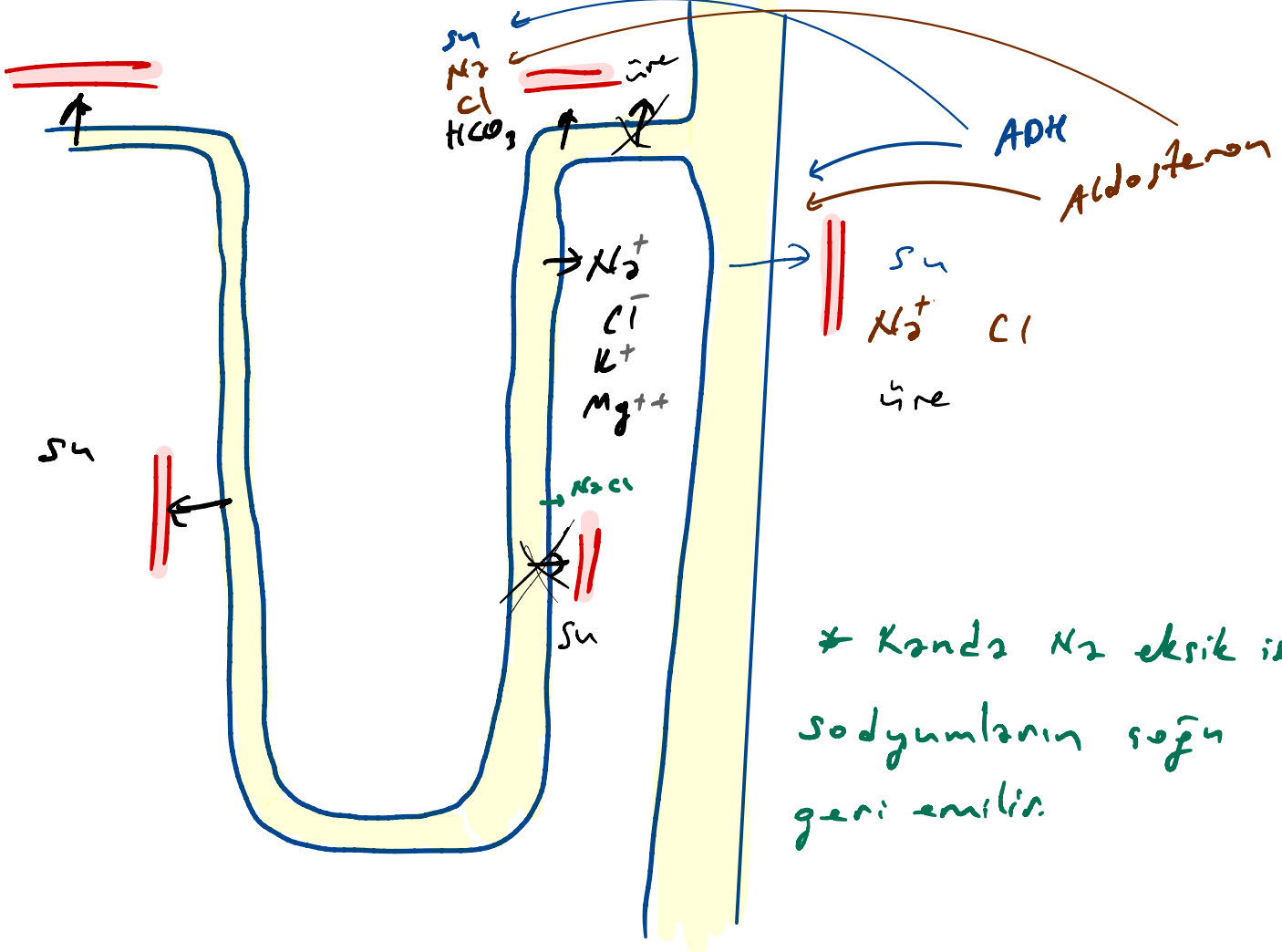
- * Su, tuz (NaCl) ve iyonik geri emilimi gerçekleştirir.
- * ADH etkisi ile suyun geri emilimi artar.
- * Aldosteron etkisi ile NaCl emilimi artar.

---

* Na aktif taşıma ile emilirken,
 Cl ise Na ile beraber pasif olarak emilir.

NaCl

glikoz
aminoasit
mineraller
Na Cl
Su
HCO₃

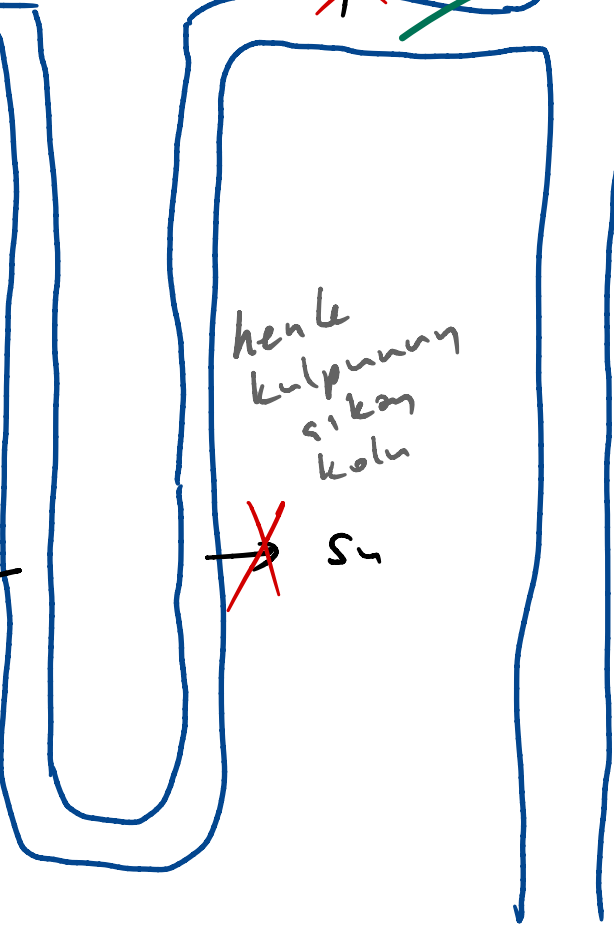
* Kanda Na eksik ise
sodyumların sağın
geri emilir.

Mikrovillus var. $\leftarrow$
mitokondri fazla.

Mikrovillus
yok,
mitokondri az.

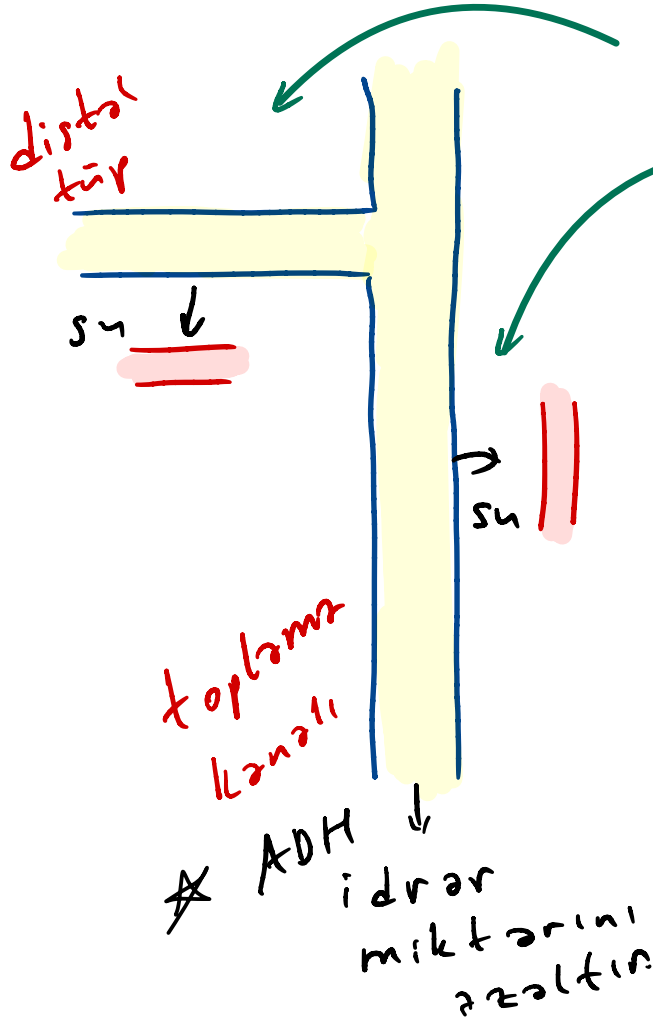
hente
kulpuunun
inen kolu
 S_4

Akuşonin
kanallardan
su
osmozla
geri
emilir.

üremi
emilimi
olmadığından

üre
yoğunluğun
artar.
(distal
tüp)

ADH (Anti Diüretik Hormon)

etkisi ile suyun geri emilimi artırır

ADH, idrar miktarını azaltır.

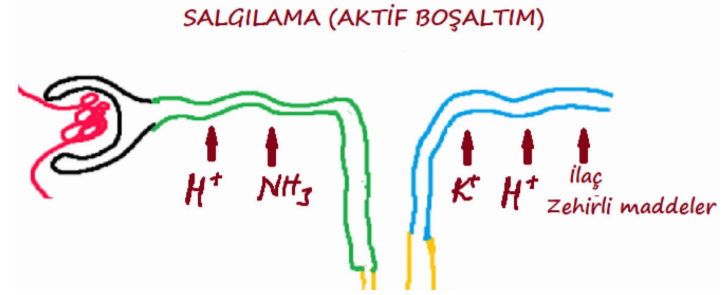
* ADH yokluğunda;
sekersit şeker hastalığı
(diyabetes insipidus)
oluşur.
idrar miktarı artar.
(Seyreklik idrar oluşur.)

* ADH idrar miktarını azaltır.

Sızılma miktarı	Geri emilim oranları = (%)	idrar
Su	99	
glukoz	%100	
bikarbonat	99	
Na (sodyum)	99,5	
Cl (klor)	99	
üre	%50	
Kreatinin	-0-	(kreatinin emilimi yok)

Salgılama:

- * Geri emilimin tersi olaydır.
- Kılcal damardan nefron

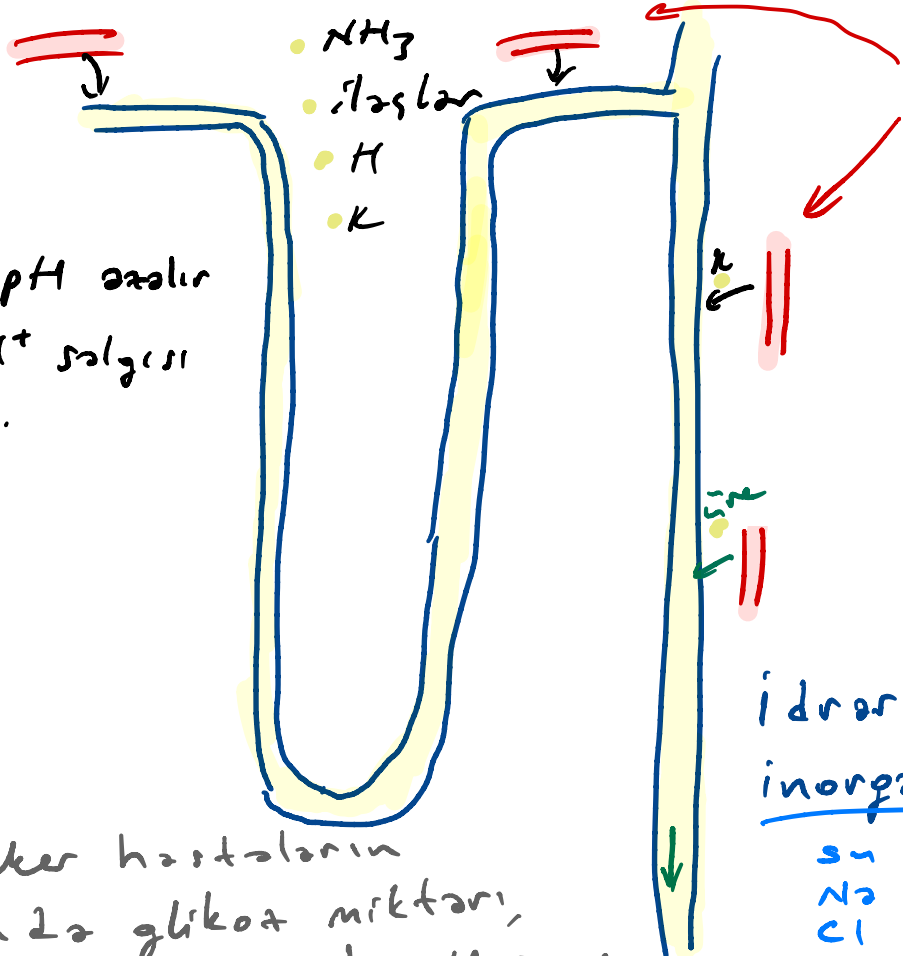

Kanalına doğru gerçekleşen madde taşımasıdır.

- * Aktif boşalımdır. Yani ATP harcanır.
- * Süzülme ile nefrona giremeyen bazı maddeler veya kandaki fazla olanlar salgılama ile atılır. ÖR/ Penisilin gibi ilaçlar, zehirler, H^+ , K , NH_3 , gıda boyaları vb.

Ek bilgi:

- * özel durumlarda ürenin salgılanması da olabilir.

Aldosteron hormonu

*K atılmasını artırır.

* Kan pH azalır
ise H^+ salgısı
artar.

* Şeker hastalarının
kanında glikoz miktarı,
eşik değer üzerinde olduğunda
idrarda şeker bulunur.

İdrarda;
inorganik ve

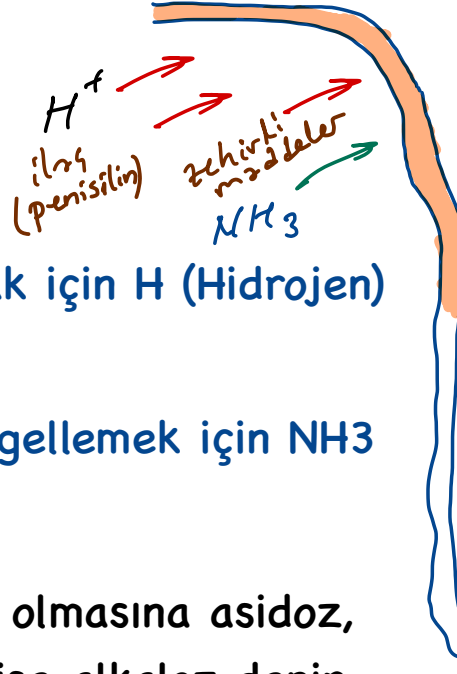
- Su
- NH_3
- Na
- P
- Cl
- K
- Ca^{2+}
- NH_4^+ (Amonyum)

organik maddeler
bulunur.

- üre
- ürik asit
- kreatinin
- Bc vitamin
- Hormon

Proksimal tüp epitel hücrelerinde salgılama:

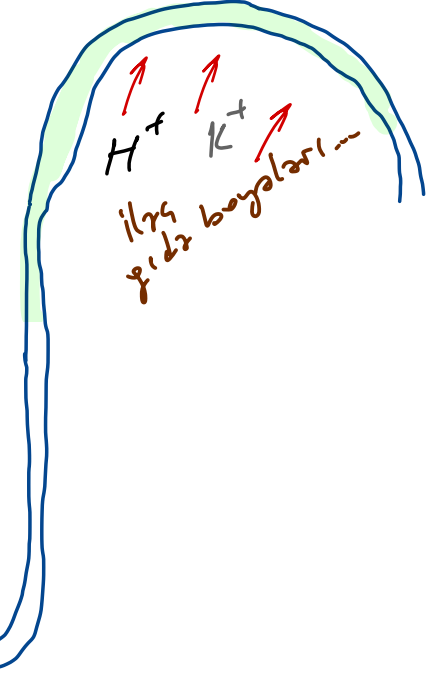
Kan pH dengesini sağlamak için H⁺ (Hidrojen) salgılanır.

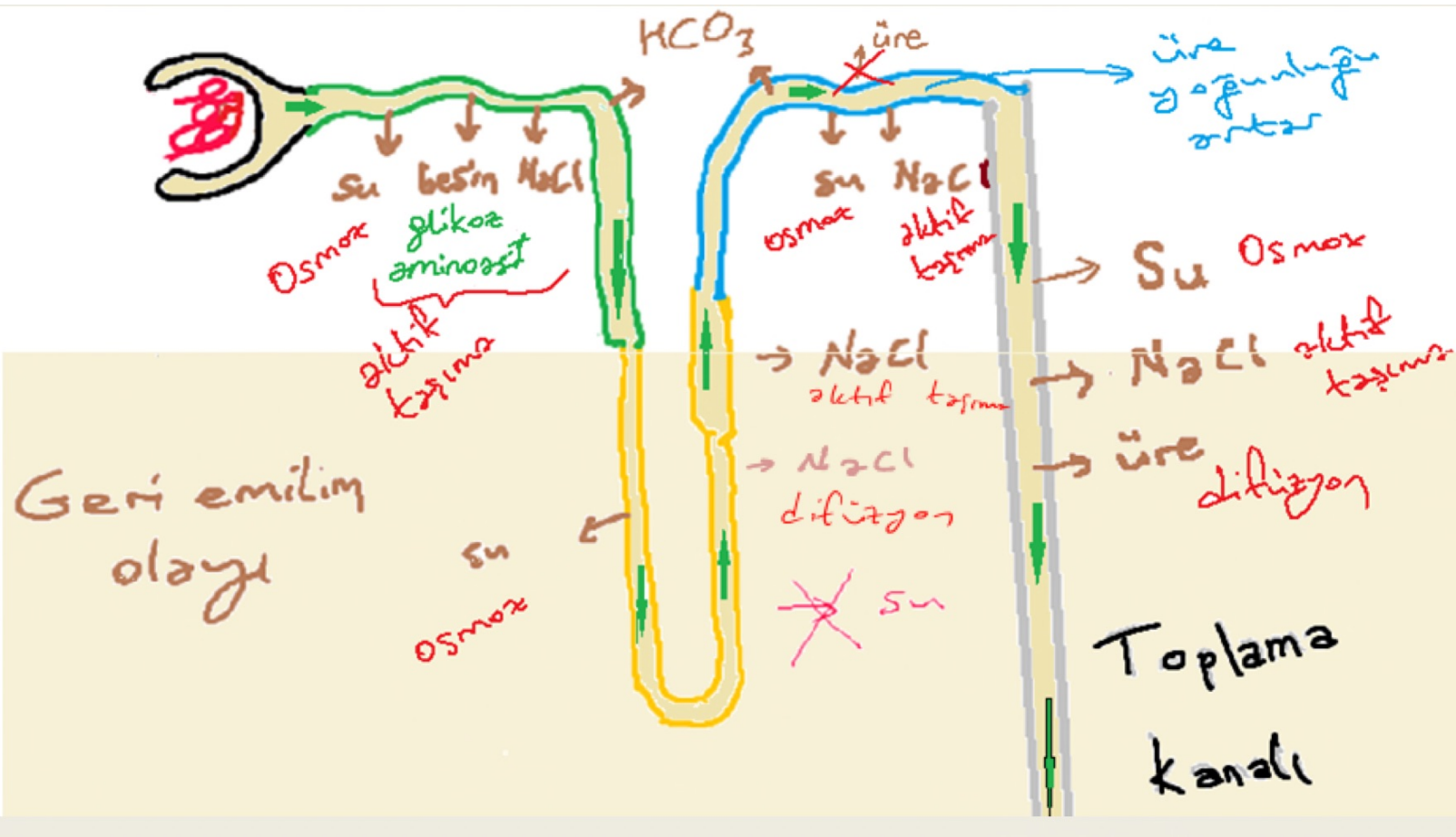
İdrarın asidik olmasını engellemek için NH₃ (Amonyak) salgılanır.

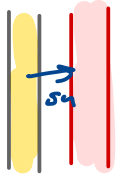
Kan pH'nın 7,35'in altında olmasına asidoz, 7,45'in üstünde olmasına ise alkaloz denir.

*Kanın pH'ı düştüğünde H⁺ salgısı artarken, kan pH'ı yükseldiğinde ise H⁺ salgısı azalır.

Distal tüpte salgılama:

Suyun geri emilimini sağlar

ADH

KALSİTONİN HORMONU

Kalsiyum geri emilimini azaltır.

Fosfat geri emilimini azaltır.

← PARATHORMON

Kalsiyum geri emilimini artırır.

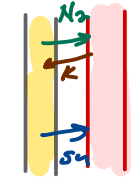

ALDOSTERON

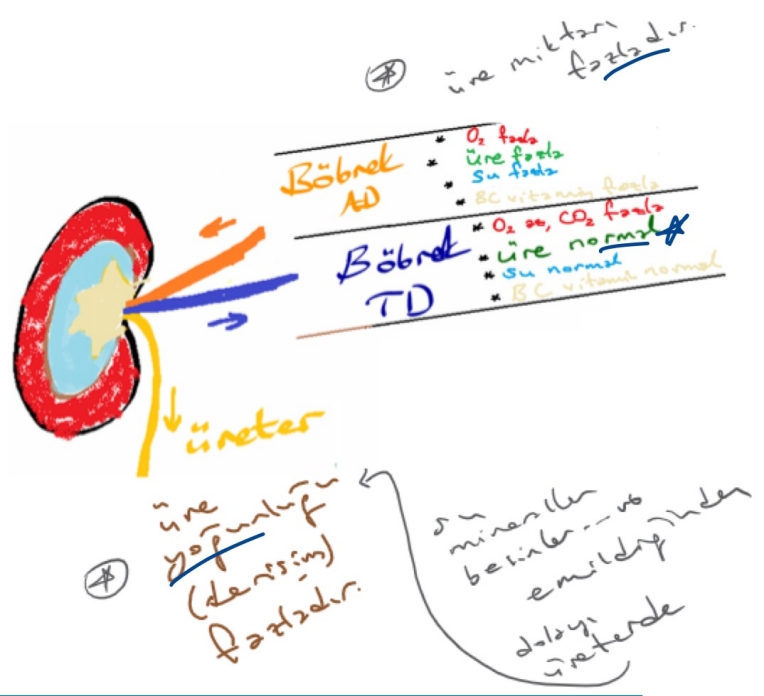

Sodyum ve klor Cl^-

emilimini, potasyumun K^+ ise atılmasını artırır.

Aldosteron etkisi ile dolaylı su emilimi...

- * Kreatinin, tu⁺, glikoz... Böbrek AD fazla.
- * Kreatinin, tu⁺, glikoz... Böbrek TD az
- * plazma proteinini yükseklik olarak eşit.
- * Kan hücreleri eşit.

Böbrek sağlığı:

Bol miktarda su içmeliyiz.

Fazla miktarda tuzlu, baharatlı besinler tüketmemeliyiz.

İdrarımızı uzun süre tutmamalıyız.

İdrarın kanlı olması,
idrara yaparken ağrı oluşması,

İdrarın çok az oluşması veya hiç oluşmaması ...vb
böbrek sağlığı tehlikede....

Tedavi amaçıyla;

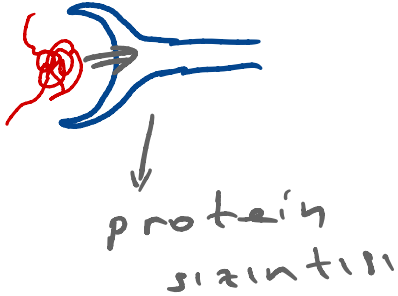

Neftroloji
veya
üröloji

Nefrit hastalığı:

* Nefronların iltihaplanmasıdır.

→ idrarda kan proteinlerine rastlanır.

* Süzülen sıvıda normalde kan proteinleri bulunmaz.
(Sağlıklı bireyde)

Üremi hastalığı:

* Kanın azotlu atıklarının artmasıdır
(üre, ürik asit, kreatinin gibi) 'r.

→ 10 katına kadar sıkabilir.

* Böbrek; görevini yapmamış.

üre ve kreatinin atılamamış.

Sistit:

* idrar yolunun ve idrar torbasının iltihaplanmasıdır.

→ idrar yaparken yanma ve

→ karnın alt bölgesinde ağrı olur.

Böbrek taşı:

Havuzcuk bölgesinde;

Parathormon fazlalığı, böbrek taşı oluşumuna neden olabilir.

Kalsiyum, fosfat iyonları ile birleşerek böbrek taşı oluşturabilir.

*Bol su tüketimi ve spor önemlidir.

* Tanılar idrar kanuluna (üreter) geçtiğinde

agrı ve kanamaya sebep olur.

* Ses dalgaları ile taş kırılır

veya ameliyat ile tedavi edilir.

Böbrek yetmezliği hastalığı:

* Böbreklerin salgılamazlar.

→ idrar oluşmaz.

* Diyalize ihtiyas duyulur veya böbrek nakli gerekir.

Diyaliz:

* Ürenin difüzyon ile kandan uzaklaştırılmasıdır.
(diyaliz makinesi ve diyaliz sıvısı ile)

[ters difüzyon olayı da görülür. Aritms işlemi]

* AD dan çıkan kan temizlenir ve TD'ye verilir.

Böbreğin görevleri:

Kandaki azotlu atıkları uzaklaştırır. (Amonyak, üre, ürik asit)

Homeostazi görevi var.

Kandaki su, mineral, iyon, vb dengesini korur.

Kan pH'nın sabit kalmasında rolü var.

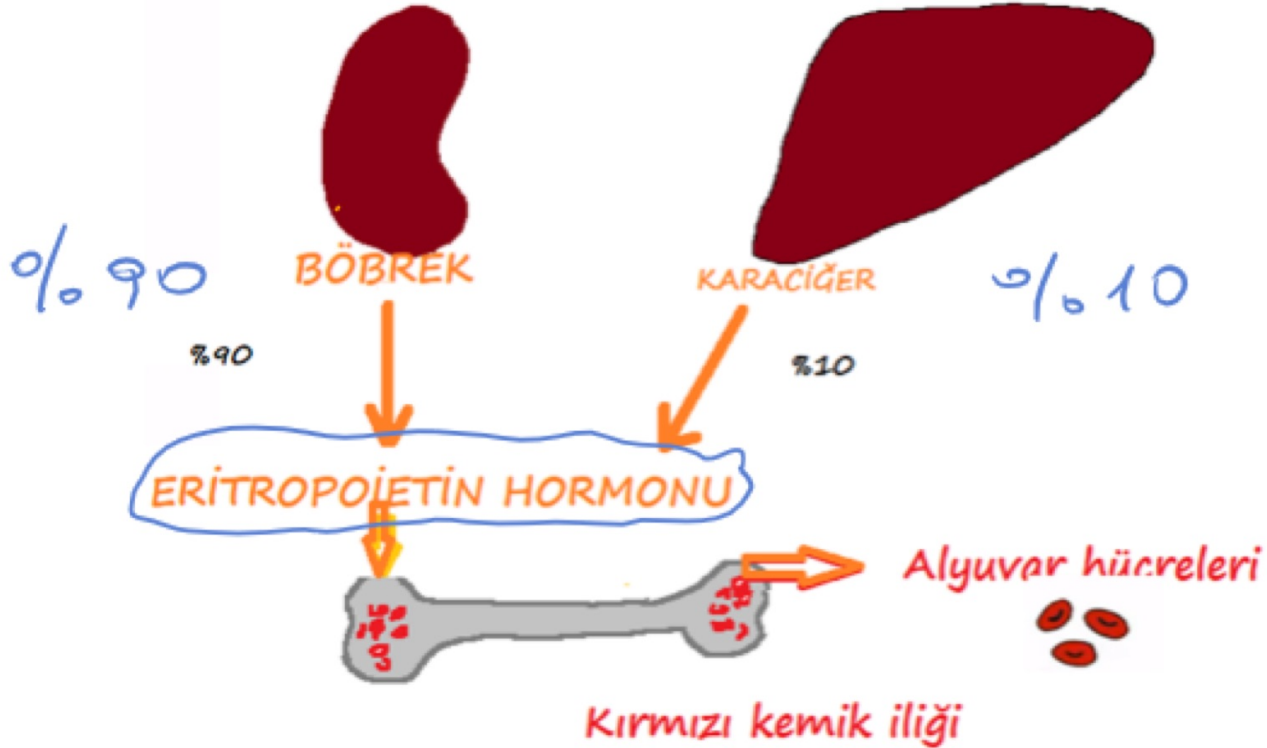
Kan basıncını düzenler. (su ve tuz ayarı yaptığı için)

Uzun süreli açlık durumunda, aminoasitten glikoz üretir.
(Normalde besin monomerlerinin birbirine dönüşüm görevi karaciğere aittir.)

D vitaminin aktifleşmesinde rol alır. (Normalde deri altında güneş ışığı etkisi ile aktifleşirdi.)

Böbrek, eritropoietin hormonu üretir.

Eritropoietin hormonu, kırmızı kemik iliğini uyararak alyuvar kan hücresi üretimini sağlar.

Azotlu boşaltım atıkları:

Amonyak
inorganik

Balık
Karbonhidrat larvası
Amip ... vb.

Üre
organik

Memeleler
Karbonhidrat erpini

Ürik asit ^{kristal}
organik

Kuş
Sürüngen
Böcek

Suda çözünme oranı: Amonyak > Üre > Ürik asit

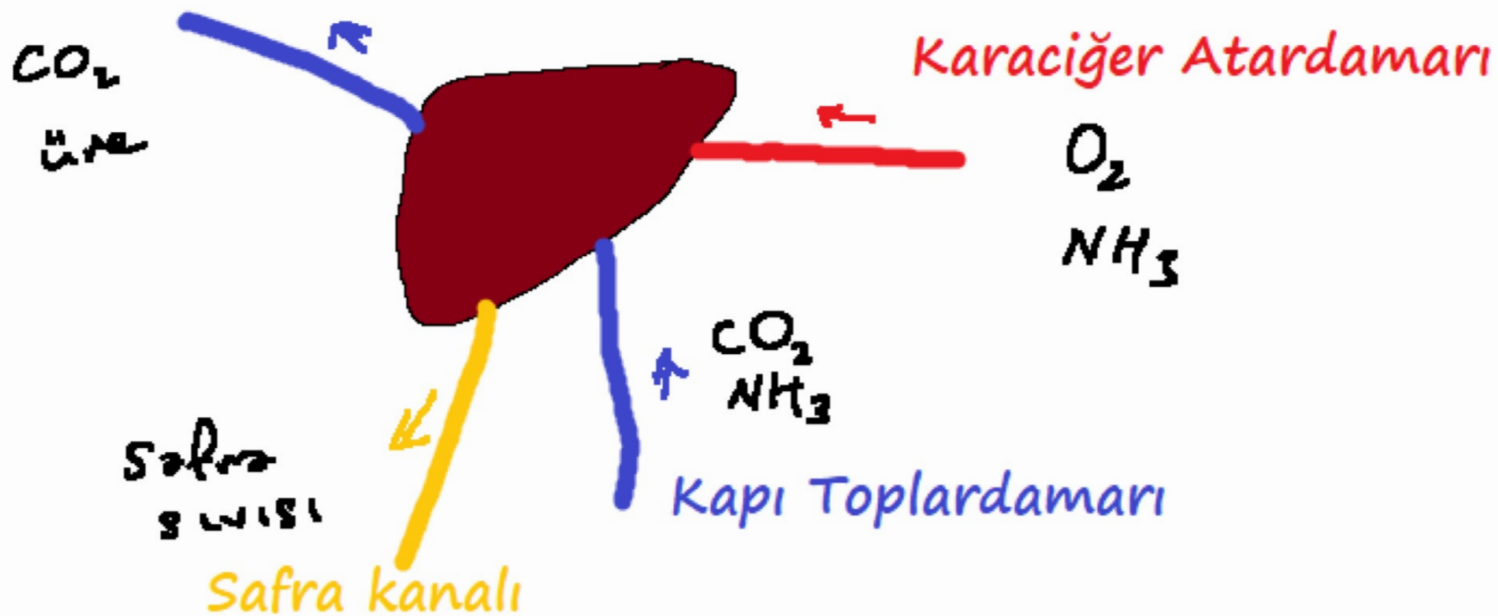
Harcanan su oranı: Amonyak > Üre > Ürik asit

Zehirlilik dereceleri: Amonyak > Üre > Ürik asit

Harcan ATP miktarı: Ürik asit > Üre > Amonyak

(dönüşüm
olmazdır)

Karaciğer Üstü Toplardamarı

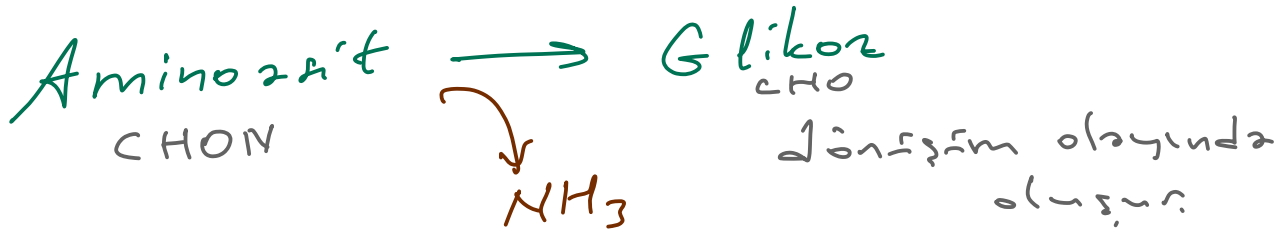
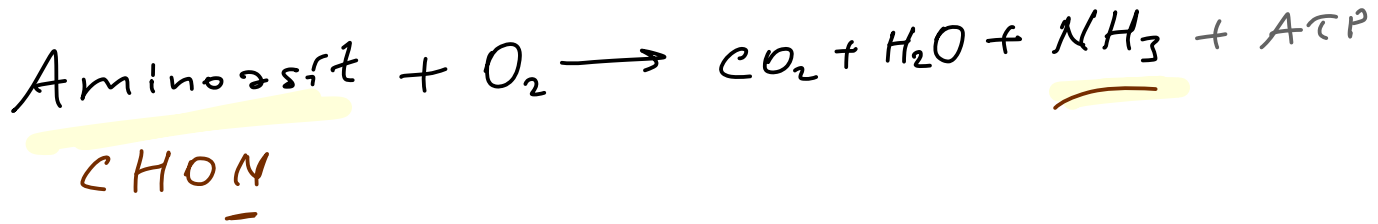
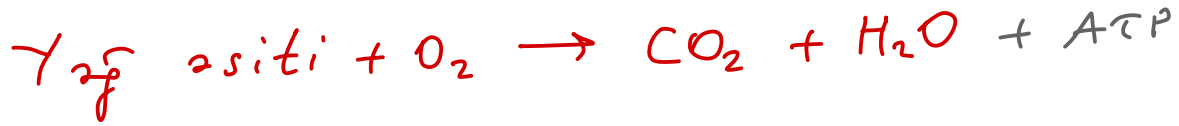

Ek bilgi:

Aminoasitlerin kaynağı azdır.

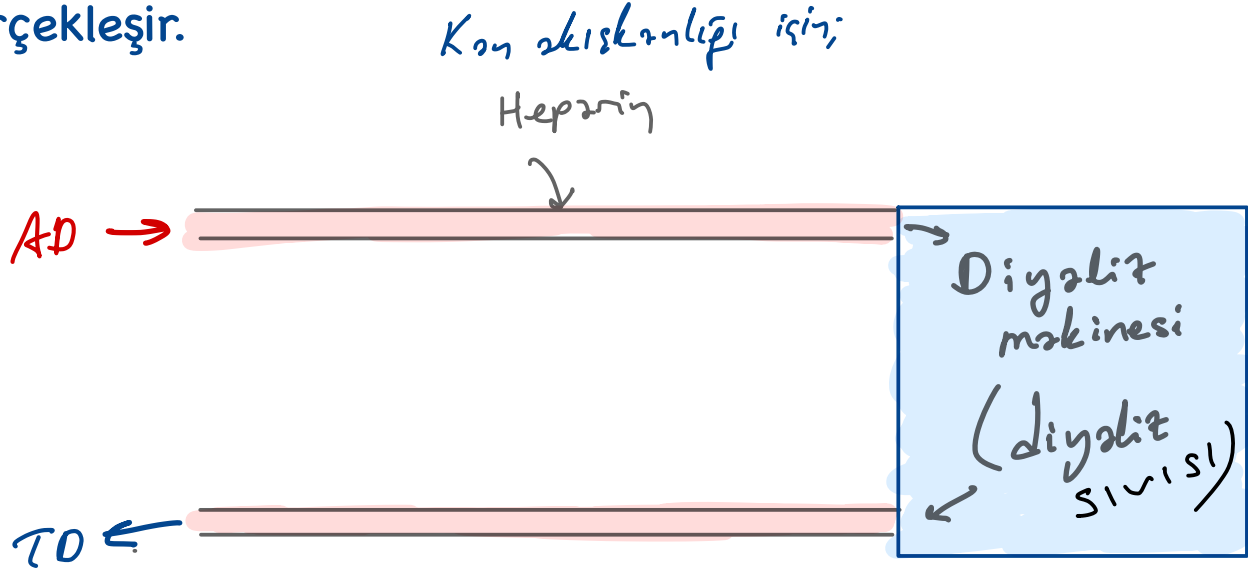
O₂ li solunum:

Ek bilgi:

Diyaliz makinesi:

Diyaliz makinesinde, seçici geçirgen zardan, ürenin difüzyonu gerçekleşir.

*Atardamardan alınan kan, üre bakımından temizlendikten sonra toplardamarlara verilir.